

Cushingův syndrom

Cushingův syndrom vzniká dlouhodobým nadměrným působením **vyšokých hladin kortizolu** v organismu.

 Podrobnější informace naleznete na stránce Glukokortikoidy.

Takzvaná Cushingova trias je reakce oběhu na nitrolební hypertenzi

Etiopatogeneze

Podle toho, zda je Cushingův syndrom vázaný na vysoké nebo nízké hladiny ACTH, dělíme jej na ACTH-dependentní a ACTH-independentní, což má smysl v diagnostice a v terapii.

- **ACTH dependentní Cushingův syndrom** (sekundární Cushingův syndrom).
 - **Centrální Cushingův syndrom**: zvýšená tvorba ACTH v hypofýze nejčastěji adenomem hypofýzy (někdy označováno jako **Cushingova nemoc**), což způsobí abnormálně vysokou stimulaci nadledvin.
 - **Ektopický Cushingův syndrom**: paraneoplastická produkce ACTH, nejčastěji malobuněčným plicním karcinomem nebo bronchiálním karcinoidem.
- **ACTH independentní Cushingův syndrom** (primární Cushingův syndrom).
 - **Periferní Cushingův syndrom** je nadprodukce glukokortikoidů v kůře nadledvin způsobená nejčastěji unilaterálním tumorem nadledviny (adenomem nebo karcinomem), vzácně je postižení bilaterální.
 - **Iatrogenní Cushingův syndrom** při dlouhodobé terapii glukokortikoidy.

Projevy

Cushingova choroba má mnoho projevů daných nadměrnou koncentrací kortikosteroidních hormonů v těle.

- **Centrální obezita**: Dochází k zvýšení chuti k jídlu a tělesné hmotnosti, vzniká obezita s maximem tuku v oblasti břicha a obličeje, naopak končetiny bývají velmi tenké (atrofie svalstva). Obličej má charakteristický kulatý tvar (**měsícovitý obličej**), na krku se zvýšeně ukládá tuk (**buffalo hump**). Nemocný může mít tak vzhled kaštanového panáčka (hubené končetiny, zvětšené břicho a obličej)
- **Kůže**: Na kůži břicha vznikají strie v důsledku snížené odolnosti kůže (glukokortikoidy snižují tvorbu kolagenu). Strie mají purpurovou barvu. Kůže je atrofická (pergamenová kůže), snadno se zraňuje a jsou charakteristické i opakované kožní infekce a podkožní krvácení.
- **Kosti**: Vysoké hodnoty glukokortikoidů snižují proliferaci osteoblastů (tím hustotu kostní hmoty), aktivuje se osteoresorpce a vzniká osteoporóza.
- **Metabolismus glukózy**: Rozvíjí se inzulinorezistence až diabetes mellitus 2. typu. Též může vzniknout tzv. *časný steroidní diabetes*, který obvykle po vysazení kortikoidů vymizí.^[1]
- **Metabolismus bílkovin**: Kortizol působí katabolicky v metabolismu bílkovin, dochází ke **steroidní myopatii** (svalové bolesti a svalové atrofie), která postihuje zejména pletencové svalstvo.
- **Krevní tlak**: Sekundární arteriální hypertenze – díky nadbytku kortizolu se aktivují mineralokortikoidní receptory a zároveň se zvýší citlivost cévních stěn na presorické působky.
- **Psychika**: Deprese, poruchy koncentrace a paměti, únava, emoční labilita.
- **Další příznaky**: Snížené libido u obou pohlaví, u žen se navíc mohou projevit **androgenní změny** (hirsutismus, poruchy menstruace až amenorea, neplodnost, akné). Pokud se vysoká hladina kortikoidů v těle navíc zkombinuje s užíváním protizánětlivých léků s kyselinou acetylsalicylovou, hrozí výrazné riziko vzniku žaludečních vředů.

Diagnostika

- Laboratorně stanovením odpadů volného kortizolu v moči za 24 hod,

Cushingův syndrom

Cushing's syndrome

Zvýšené ochlupení a zarudlé strie typické u Cushingova syndromu

Rizikové faktory adenomy hypofýzy

Klasifikace a odkazy

MKN	E24 (https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/E24)
MeSH ID	D003480 (https://www.medvik.cz/bmc/link.do?id=D003480)
OMIM	219090 (https://omim.org/entry/219090)
MedlinePlus	000410 (https://medlineplus.gov/ency/article/000410.htm)
Medscape	endogenní – 2233083 (https://emedicine.medscape.com/article/2233083-overview), iatrogenní – 117365 (https://emedicine.medscape.com/article/117365-overview)

- vyšetření sérového kortizolu,
- dexametazonový test (silnější k odlišení centrální a periferní formy),
- MRI (diagnostika adenomu).

Léčba

- **Adenomy hypofýzy**
 - Neurochirurgická terapie: odstranění adenomu hypofýzy.
 - Stereotaktická radiační léčba (při neúspěšné chirurgické terapii): Leksellův gama nůž.
- **Inhibice steroidogeneze:** ketokonazol, metyrapone.
- **Ektopický (paraneoplastický) Cushingův syndrom:** odstranění primárního tumoru.
- **Primární (periferní) Cushingův syndrom:** adrenaektomie (u bilaterálního poškození bilaterální adrenaektomie se léčí hypokortikalismus suplementací glukokortikoidů), event. kombinovaná chemoterapie.
- **Iatrogenní Cushingův syndrom:** není-li to nezbytné, přestat podávat vysoké dávky kortikoidů, nebo je alespoň snížit. To samozřejmě platí za předpokladu, že lékař u daného pacienta vyhodnotí nežádoucí účinky kortikoidů jako významnější než jsou jejich účinky prospěšné.

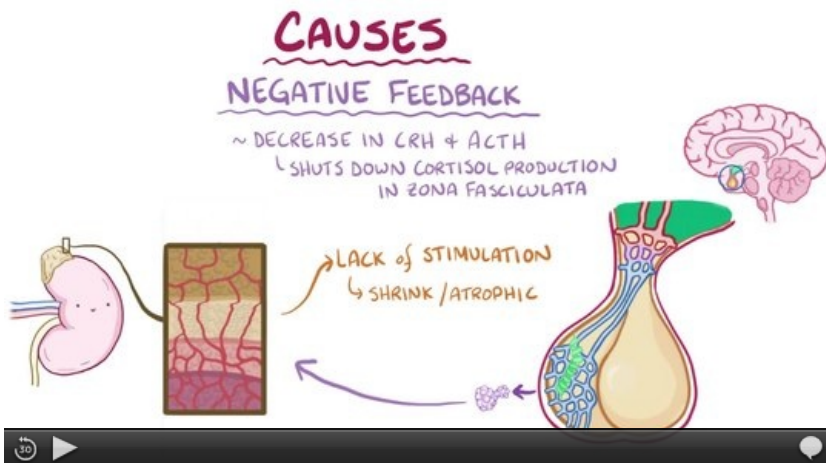

15 cm veliký nádor nadledviny

Centrální obezita a strie na břiše

Video

Video v angličtině, definice, patogeneze, příznaky, komplikace, léčba.

Odkazy

Související články

- Adenom hypofýzy
- Connův syndrom
- Glukokortikoidy
- Vyšetření funkce hypofýzy
- Endokrinní hypertenze

Zdroj

- ŠTEFÁNEK, Jiří. *Medicína, nemoci, studium na 1. LF UK* [online]. [cit. 14. 4. 2011]. <<https://www.stefajir.cz/index.php?q=cushinguv-syndrom>>.

Použitá literatura

- NEČAS, Emanuel. *Patologická fyziologie orgánových systémů. Část 2.* 2. vydání. Praha : Karolinum, 2009. 760 s. ISBN 978-80-246-1712-1.
- SOUČEK, Miroslav, Jindřich ŠPINAR a Petr SVAČINA. *Vnitřní lékařství pro stomatology.* 1. vydání. Praha : Grada, 2005. 380 s. s. 271-272. ISBN 80-247-1367-5.
- ČEŠKA, Richard, et al. *Interna.* 1. vydání. Praha : Triton, 2010. 855 s. s. 327-329. ISBN 978-80-7387-423-0.

Reference

1. SIMMONS, Lisa R., Lynda MOLYNEAUX a Dennis K. YUE. Steroid-Induced Diabetes: Is It Just Unmasking of Type 2 Diabetes?. *ISRN Endocrinology*. 2012, roč. ?, vol. 2012, s. 1-5, ISSN 2090-4649. DOI: 10.5402/2012/910905

(<http://dx.doi.org/10.5402%2F2012%2F910905>).